

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 35g/2020 și nr. 113g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal
(*anularea dreptului de a conduce mijloace de transport*)

CHIȘINĂU

4 august 2020

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZĂRILOR NR. 35G/2020 ȘI
NR. 113G/2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Eugenia Mița, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 12 martie 2020 și, respectiv, pe
10 iulie 2020,

Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 4 august 2020 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află două sesizări privind excepția de neconstituționalitate a textului „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, ridicate de către dl avocat Victor Ciumac, în interesele dlui Andrei Celac, învinuit în cauza penală nr. 1-3997/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, și, respectiv, de dl avocat Alexandru Iachimciuc, în interesele dlui Anatolie Holostenco, învinuit în cauza penală nr. 1-337/2019, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de către dna judecător Viorelia Varaniță, de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, și, respectiv, de dna judecător Veronica Cupcea de la Judecătoria Orhei, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

3. Având în vedere identitatea de obiect a sesizărilor, Curtea a decis conexarea acestora într-un singur dosar, în baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, fiindu-i atribuit numărul 35g/2020.

A. Circumstanțele litigiului principal

Sesizarea nr. 35g/2020

4. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află în examinare cauza penală privind învinuirea dlui Andrei Celac de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal [*conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare*].

5. În cadrul examinării cauzei, dl Victor Ciumac, apărător ales al dlui Andrei Celac, a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului

„anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

6. Prin Încheierea din 25 februarie 2020, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Sesizarea nr. 113g/2020

7. Pe rolul Judecătorei Orhei, sediul central, se află în examinare cauza penală privind învinuirea dlui Anatolie Holostenco de comiterea infracțiunii prevăzute la articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal [*conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare*].

8. În cadrul examinării cauzei, dl Alexandru Iachimciuc, apărător ales al dlui Anatolie Holostenco, a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

9. Prin Încheierea din 7 iulie 2020, instanța de judecată a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

10. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

11. Prevederile relevante ale Codului penal sunt următoarele:

Articolul 65¹

Privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport sau anularea acestui drept

„[...]

(3) Anularea dreptului de a conduce mijloace de transport poate fi aplicată de instanța de judecată, cu redobândirea ulterioară a permisului de conducere, în modul stabilit de lege.”

Articolul 264¹

Conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe

„(1) Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, cu **anularea dreptului de a conduce mijloace de transport**.

[...]”

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 131 din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier sunt următoarele:

Articolul 21¹

Redobândirea dreptului de conducere a mijlocului de transport

„(1) Anularea dreptului de conducere a mijlocului de transport se dispune de către instanța de judecată în următoarele cazuri:

a) titularul permisului de conducere a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă cu pedeapsă penală care prevede anularea dreptului de conducere a mijlocului de transport;

[...]

(2) Dreptul de conducere anulat poate fi redobândit, în condiții generale, după decăderea temeiurilor de anulare a acestuia, la prezentarea unei dovezi în acest sens,

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZĂRILOR NR. 35G/2020 ȘI
NR. 113G/2020

și susținerea de către solicitant a examenului de calificare pentru obținerea permisului de conducere la autoritatea competentă, pe categorii și subcategorii de mijloace de transport solicitate. Suplimentar, în cazul prevăzut la alin. (1) lit. a), dreptul de conducere anulat poate fi redobândit după frecventarea programului probațional antialcoolic și antidrog și expirarea termenului de 4 ani din momentul condamnării.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

13. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul sesizării nr. 35g/2020 susține că pedeapsa complementară obligatorie de anulare a dreptului de a conduce mijloace de transport [pentru conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare] din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal este strict determinată. Ea nu stabilește limite minime și maxime.

14. În acest sens, autorul excepției de neconstituționalitate menționează că în lipsa unei pedepse relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a respectivei pedepse, persoana nu are nicio posibilitate de a beneficia de o sancțiune echitabilă și de satisfacție efectivă din partea instanței de judecată, fapt care ar contraveni articolelor 1 alin. (3), 20 și 54 din Constituție. Pentru consolidarea opiniei sale, autorul excepției de neconstituționalitate a făcut trimitere la HCC nr. 10 din 10 mai 2016.

15. Autorul sesizării nr. 113g/2020 menționează că în timp ce pedeapsa principală prevăzută pentru comiterea infracțiunii de la articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal poate fi redusă în condițiile articolului 364¹ alin. (8) din Codul de procedură penală, pedeapsa complementară obligatorie sub forma de privare de dreptul de a conduce mijloace de transport nu poate fi redusă în nici un mod. În acest fel, autorul consideră că prevederile criticate creează incertitudine în procesul de aplicare a legii, ceea ce contravine articolului 23 din Constituție.

16. De asemenea, autorul sesizării susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 20 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

19. Curtea observă că sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost ridicate de către reprezentanții părților la procesele în cauzele penale indicate la § 1 *supra*. Astfel, sesizările sunt formulate de către subiecți cărora li s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost

interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

20. Obiectul sesizărilor privind excepția de neconstituționalitate îl constituie textul „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal. Deoarece excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul unor procese penale de învinuire a unor persoane în baza articolului 264¹ alin. (1) din Codul penal, Curtea admite că textul contestat poate fi aplicat în aceste cauze.

21. Curtea notează că textul contestat nu a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

22. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental din Constituție în cauza concretă din fața instanțelor de judecată. Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorilor sesizărilor, dacă prevederile contestate constituie o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 70 din 18 iunie 2020, § 21, și jurisprudența citată acolo).

23. Autorii excepției pretind că textul contestat este contrar articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

24. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (HCC nr. 15 din 28 mai 2020, § 25; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 28; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18; DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 21; DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, § 23).

25. În continuare, Curtea trebuie să verifice dacă în acest caz este incident articolul 20 din Constituție.

26. Autorii sesizărilor pun în discuție pretinsa imposibilitate a individualizării pedepsei anulării dreptului de a conduce mijloace de transport, pedeapsă aplicabilă în baza articolului 264¹ alin. (1) din Codul penal. Acest articol stabilește răspunderea penală pentru conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare.

27. În contextul problemei abordate de către autorii sesizărilor referitoare la individualizarea pedepsei, Curtea reține că incriminarea faptelor și stabilirea pedepsei pentru ele reprezintă prerogativa Parlamentului (articolul 72 alin. (3) lit. n) din Constituție), care, în funcție de politica penală a statului, poate stabili limitele pedepselor, însă respectând cu strictețe principiile constituționale, inclusiv proporționalitatea dintre circumstanțele faptei, caracterul și gradul de prejudiciabilitate (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 10 din 10 mai 2016, § 65; DCC nr. 2 din 19 ianuarie 2017, § 18; DCC nr. 20 din 11 februarie 2019, § 19; DCC nr. 54 din 2 iunie 2020, § 28).

28. Sub acest aspect, Curtea reiterează că legislatorul nu poate reglementa o sancțiune astfel încât să lipsească instanța de judecată de posibilitatea de a o individualiza în mod efectiv și rezonabil. Curtea menționează că limitarea rolului instanței de judecată lipsește de substanță garanțiile dreptului la un proces echitabil, consfințit de articolul 20 din Constituție (a se vedea HCC nr. 5 din 6 martie 2018, § 70). Nu doar pedeapsa fixă stabilită de către legislator, dar și diferența relativ mică dintre limita minimă și maximă a sancțiunii sunt de natură să afecteze, în funcție de fapta prejudiciabilă și de multitudinea modalităților factuale de comitere a acesteia, dreptul la un proces echitabil, prin restrângerea competenței instanței de judecată de a exercita un control de jurisdicție deplină în privința individualizării și oportunității sancțiunii (HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 110).

29. Curtea nu reține argumentele autorului sesizării nr. 35g/2020 potrivit cărora pedeapsa anulării dreptului de a conduce mijloace de transport din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal ar fi una disproporționată și alte mecanisme de individualizare a pedepsei ar lipsi. Nici raționamentele din HCC nr. 10 din 10 mai 2016 nu sunt aplicabile în acest caz, deoarece ele sunt formulate într-un alt context și se referă la o altă categorie de sancțiune, distinctă de cea sesizată.

30. Astfel, HCC nr. 10 din 10 mai 2016 se referă la o sancțiune contravențională a amenzii în formă fixă, care nu prevede o sancțiune alternativă sau complementară. *Per a contrario*, în speță, articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal prevede pedeapsa principală și pedeapsa complementară obligatorie. În acest caz, legislatorul, având în vedere gradul de pericol social al infracțiunilor legate de conducerea mijloacelor de transport de către persoane aflate în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat, a optat pentru o pedeapsă mai aspră constituită din pedeapsa principală și pedeapsa complementară obligatorie. Prevederea contestată „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” este o pedeapsă complementară obligatorie. Prin natura juridică și prin esența sa, această pedeapsă nu reclamă stabilirea unor limite minime și maxime.

31. Cu referire la caracterul pedepsei complementare obligatorii „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, Curtea reține că aceasta nu poate fi aplicată de sine stătător și urmează a fi aplicată doar împreună cu cea principală. Astfel, instanța de judecată nu poate aplica pedeapsa complementară obligatorie fără pedeapsa principală sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității, judecătorul având posibilitatea să stabilească un anumit număr de ore între limitele minimă și maximă prestabilite de legislator. Totuși, pedeapsa principală, în acest caz „muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore”, permite individualizarea pedepsei. Or, individualizarea legală este asigurată atunci când, legislatorul oferă judecătorului competența de stabilire a pedepsei în anumite limite predeterminate - minimul și maximul special al pedepsei, precum și prevede, pentru același judecător, instrumentele care să-i permită alegerea și determinarea unei pedepse concrete, în raport cu

particularitățile faptei și cu persoana care a comis o infracțiune (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 10 din 10 mai 2016, § 52).

32. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că diferența nesemnificativă dintre limita minimă și cea maximă a pedepsei nu se opune principiului individualizării pedepsei penale sau contravenționale în cazul în care modalitățile factuale de comitere a faptei prejudiciabile nu sunt variate (a se vedea *mutatis mutandis* HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 112).

33. Curtea nu poate reține criticile autorului sesizării nr. 113g/2020 referitoare la neclaritatea și incertitudinea prevederilor contestate și menționează următoarele.

34. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Principiul previzibilității legii nu se opune ideii ca persoana în cauză să fie determinată să recurgă la îndrumări clarificatoare pentru a putea evalua, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea rezulta dintr-o anumită faptă. Este, în special, cazul profesioniștilor, care sunt obligați să dea dovadă de o mare prudență în exercitarea profesiei lor, motiv pentru care se așteaptă din partea lor să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care aceasta le prezintă (*Cantoni v. Franța*, 15 noiembrie 1996, § 35).

35. Curtea constată că destinarii textului de lege criticat desfășoară o activitate pentru care au fost supuși unor forme de școlarizare, așa încât este vorba de persoane avizate și diligente, care au obligația de a rămâne la curent cu normele legale în materie. Astfel, textul „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal conține suficiente repere obiective pentru a fi considerat clar și previzibil în definierea pedepsei.

36. Rezumând cele enunțate mai sus, Curtea conchide că posibilitatea instanței de judecată de a dispune anularea dreptului de a conduce mijloace de transport în cazul în care a fost constatată vinovăția persoanei pentru conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat nu implică, *per se*, o ingerință în dreptul de acces liber la justiție garantat de articolul 20 din Constituție. Pentru că nu s-a constatat incidența articolului 20 din Constituție, Curtea reține că articolele 1 alin. (3), 23 și 54 din Constituție nu sunt aplicabile.

37. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizările nu întrunesc condițiile de admisibilitate și nu pot fi acceptate pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZĂRILOR NR. 35G/2020 ȘI
NR. 113G/2020

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările nr. 35g/2020 și nr. 113g/2020 privind excepția de neconstituționalitate a textului „anularea dreptului de a conduce mijloace de transport” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, ridicată de către dl avocat Victor Ciumac, în interesele dlui Andrei Celac, învinuit în dosarul nr. 1-3997/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, și, respectiv, de către dl avocat Alexandru Iachimciuc, în interesele dlui Anatolie Holostenco, învinuit în dosarul nr. 1-337/2019, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 4 august 2020
DCC nr. 94
Dosare nr. 35g/2020*